

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРІЕ

ИЗСЛЕДВАННЯ И МАТЕРИАЛИ

ТОМ ДЕСЕТИ

БОЛГАРСЬКА ЕКСПОЗИЦІЯ В МУЗЕІ «СТЕПОВА УКРАЇНА»

Світлана Дутка

В колекції Одеського історико-краєзнавчого музею зібрані різноманітні матеріали, які розкривають культуру етнічних груп населення Одещини. Значне місце в етнографічному зібранні музею займає болгарська колекція, адже болгари є однією з найчисленніших національностей нашої області після українців і росіян.

Музейна колекція болгарських експонатів нараховує більш ніж 200 одиниць зберігання, 62 з яких складають жіночі та чоловічі прикраси.¹

Поповнення фондів музею болгарськими експонатами продовжувалось впродовж всього існування музею — це й закупівля матеріалів у 1960-х рр., і музейні історико-етнографічні експедиції 1980-х рр. та 2000-х рр. у південні райони області, і, звичайно, дарунки музею. Більшість експонатів колекції були передані у 1955 р. Одеським археологічним музеєм, де зберігались матеріали з музею «Степова Україна», що існував у 1920-1930-х рр. У квітні 2006 р. він був відроджений на базі етнографічного відділу Одеського історико-краєзнавчого музею, де тепер представлені духовна та матеріальна культура народів, що проживають на Одещині. Експозиція, яка репрезентує побут та культуру болгар, завжди привертає увагу відвідувачів своєю яскравістю, наповненістю різноманітними матеріалами та постійним оновленням комплексу.

У болгарській експозиції, що відтворює побут болгар початку ХХ ст., представлено близько 100 експонатів з фондів музею, серед яких традиційний жіночий та чоловічий одяг, головні убори, взуття, жіночі прикраси, рушники, різноманітні килимові вироби, музичні інструменти, іграшки, посуд та ткацький верстат. Дипломна робота художниці Н. Дімітрової — триптих «Болгарські свята» займає чільне місце в експозиції музею. Хотілось би зазначити, що майже 60% експонатів — матеріали з першого музею «Степова Україна».

За два роки існування музею болгарський комплекс поповнився матеріалами з етнографічних експедицій по Одеській області та дарунками відвідувачів. Цікаві експонати одразу після первинної науково-інвентарної обробки потрапляють до експозиції. Частина болгарської колекції, яка не увійшла

ла до постійно діючої експозиції, бере участь у різноманітних виставках, що проходять у музеї «Степова Україна». На виставці «Коса — дівоча краса» були представлені болгарські дитячі та жіночі головні убори, які привертали увагу відвідувачів своєю яскравою вишивкою. Виставка «Виросла сорочка в полі...» показувала болгарські тканні рушники та сорочки, ткацьке знаряддя. На виставці «Аз. Буки. Веди» серед перших дитячих книжок-букварів, читанок, граматик різними мовами, був й болгарський буквар. Дуже цікавою для відвідувачів виявилася виставка «Весілля: ретроспектива та сучасність», на якій були представлені весільні вбрання та атрибутика різних народів, серед яких болгарське весілля вражало своєю яскравістю. Частина музейної колекції брала участь у виставці, присвяченій святу Будителя у Болгарському культурному центрі.

18-22 вересня 2008 р. у м. Дніпропетровську проходив Другий Всеукраїнський музейний фестиваль «Музеї у сучасному поліетнічному світі». В цьому фестивалі взяли участь понад 100 музеїв України. З метою розвитку комунікативних можливостей музейного середовища у програмі фестивалю проходив конкурс музейних міні-виставок «Міжетнічні зв'язки і паралелі в народній культурі», в якому взяла участь 41 виставка.

Одеський історико-краєзнавчий музей вже вдруге брав участь у музейному фестивалі (перший проходив у 2005 р.). Цього разу була представлена міні-експозиція «Болгарські свята», яка яскраво презентувала цінну музейну колекцію болгарських експонатів і відображала старовинне болгарське свято «Трифон Зарезан». На виставку потрапили експонати, які вперше демонструвалися, — святковий чоловічий та жіночий одяг, жіночі прикраси, килими, скринька для прикрас, нещодавно подаровані болгарські рушники тощо. І звичайно, яке ж болгарське свято без традиційної бринзи і вина!

На завершення хотілось б зазначити, що з метою популяризації культурного надбання народів, які населяють Одещину, музей «Степова Україна» планує і надалі відкривати виставки, проводити різноманітні тематичні заходи, відтворювати народні свята, де завжди будуть займати значне місце болгарська культура і традиції.

ПРИМІТКИ

¹Докладніше про болгарські прикраси див. — Кольчак М. Болгарские украшения в коллекции Одесского историко-краеведческого музея. // Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею. — 2005. — С. 71-74.